

Notació musical II

Codi: 100653
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500240 Musicologia	OB	3	2

Professor de contacte

Nom: Francesc Xavier Alern Vazquez
Correu electrònic: FrancescXavier.Alern@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Bernat Cabré Cercos

Prerequisits

Coneixements de teoria i pràctica musical a nivell de Grau Mitjà de Conservatori. Coneixements d'edició de partitures amb aplicacions professionals (Finale, Sibelius). Anglès, francès i italià a nivell llegit.

Objectius

L'assignatura té el propòsit de proporcionar a l'alumnat els coneixements i teòrics i pràctics necessaris per a la lectura, transcripció i interpretació dels diferents sistemes de notació musical dels segles XV i XVI. Aquesta assignatura complementa Notació I.

Competències

- Conèixer i comprendre l'evolució històrica de la música i les seves característiques tècniques, estilístiques, estètiques i interpretatives des d'una perspectiva diacrònica.
- Demostrar un nivell suficient de coneixement del llenguatge i la teoria musicals històrics i actuals, incloent-hi els rudiments de l'harmonia i el contrapunt, per abordar amb propietat l'estudi de les composicions.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Vincular els coneixements adquirits amb la praxi musical, col·laborant amb els intèrprets a través de l'anàlisi i la contextualització dels diferents repertoris, tant els relacionats amb la música històrica com amb les diverses manifestacions de la música contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Adquirir facilitat en la lectura a vista, amb finalitats musicals pràctiques
2. Aplicar en la praxi musical els diferents models de notació musical.
3. Comunicar per escrit, amb correcció, precisió i claredat argumentals i terminològiques, els coneixements adquirits, tant en l'àmbit de l'especialització com de la divulgació musicals.
4. Dialogar amb els intèrprets musicals sobre la teoria i la praxi musical.
5. Distingir històricament els diferents sistemes de notació musical
6. Familiaritzar-se amb les edicions de música antiga.
7. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
8. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics
9. Identificar els principals sistemes d'escriptura de la música occidental, vocals i instrumentals (segles X-XVII).
10. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
11. Implementar l'elaboració de projectes de contingut musicològic, amb la realització d'un pla de treball i una metodologia adequats a l'objecte i el temps d'estudi.
12. Integrar els coneixements adquirits en l'elaboració de textos sintètics i expositius adequats a l'àmbit comunicatiu acadèmic i d'especialització.
13. Redactar projectes crítics de contingut musicològic, ordenats i planificats de manera eficient.
14. Transcriure els principals sistemes d'escriptura de la música occidental segons les convencions de la notació i l'edició modernes.
15. Utilitzar amb propietat el vocabulari relatiu a la paleografia musical.

Continguts

BLOCS TEMÀTICS

Tema 1: Criteris editorials per a l'edició de música del Renaixement.

Tema 2: Notació mesurada blanca dels segles XV i XVI. La qüestió de la "musica ficta".

Tema 3: Tabulatures instrumentals (1): Instruments de corda pinçada i fregada.

Tema 4: Tabulatures instrumentals (2): Instruments de tecla.

Metodologia

Els blocs temàtics es desenvoluparan a partir de classes teòriques i pràctiques en què es transcriurà a notació moderna els fragments o peces musicals manuscrites o impreses proposades al Campus Virtual de l'assignatura.

L'alumnat haurà de resoldre satisfactòriament els exercicis de transcripció que s'encarreguin com a deures de classe. Aquests exercicis s'hauran d'editar amb aplicacions professionals (Finale o Sibelius, preferentment) d'acord amb els criteris editorials d'edició de música històrica. El seu lliurament s'haurà de fer en paper i en els terminis fixats prèviament. Aquests exercicis requereixen una dedicació no inferior a tres hores dos dies a la setmana, així com el maneig de la bibliografia bàsica recomanada.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Estudi de la matèria de l'assignatura	15	0,6	
Sessions presencials	40,5	1,62	1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 14, 15
Tipus: Supervisades			
Correcció i discussió d'exercicis de transcripció	11,5	0,46	5, 9, 14, 15
Tipus: Autònomes			
Lectura de la bibliografia recomanada	16	0,64	
Realització dels exercicis de transcripció	67	2,68	3, 5, 7, 9, 14, 15

Avaluació

L'avaluació consistirà en la valoració ponderada de les següents activitats formatives:

1. L'assistència i participació activa a classe, així com la realització dels exercicis del curs (35 %).
  2. La realització de dos exàmens parcials (32.5% cadascun). Els exàmens consistiran en la transcripció d'un o varis fragments musicals.
- Per a poder calcular la nota final de l'assignatura s'haurà d'aprovar totes les activitats avaluable (d'una banda els dos exàmens parcials i de l'altra el bloc d'exercicis de classe). En cas contrari caldrà anar a reavaluació.
  - No s'acceptaran treballs o exercicis extraordinaris pel no lliurament o el suspens d'alguna activitat.
  - Per poder optar a la reavaluació s'haurà d'haver realitzat els dos exàmens parcials i d'haver lliurat almenys la meitat dels exercicis de classe dins els terminis establerts.
  - En la reavaluació es podrà assolir una qualificació màxima de 5 dels continguts a recuperar.
  - El dia de revisió dels exàmens serà comunicat presencialment en el moment de realitzar-los i a través del Campus Virtual.
  - Serà considerat «no avaluable» l'alumnat que no hagi fet cap dels dos exàmens parcials i que hagi lliurat menys de la meitat dels exercicis de classe.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència, participació activa i exercicis de classe	35%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Primer examen parcial	32.5%	0	0	3, 5, 7, 9, 12, 14, 15
Segon examen parcial	32.5%	0	0	3, 5, 7, 9, 12, 14, 15

Bibliografia

Manuais i estudis

Arlettaz, Vincent, *Musica ficta. Une histoire des sensibles du XIIIe au XVIe siècle*, Sprimont: Mardaga, 2000

Apel, Willi, *The Notation of Polyphonic Music 900-1600*, Cambridge (Mass): The Mediaeval Academy of America, 1961 (5a ed.). (Traducció francesa: *La Notation de la musique polyphonique*, Sprimont: Mardaga, 1998).

- *French Secular Music of the Late Fourteenth Century*, (Cambridge, 1950).

Bent, Margaret, «*Musica recta and musica ficta*», MD, xxvi (1972)

- «*Diatonic Ficta*», EMH, 4 (1984), p. 1-48. Actualització i traducció francesa: «*Musica Ficta: un procédé diatonique*», Lire, Composer, Analyser à la Renaissance, Paris - Tours: CESR - Minerve, 2003, pàgs. 15-78.

Berger, Karol, *Musica Ficta. Theories of accidental inflections in vocal Polyphony from Marchetto da Padova to Gioseffo Zarlino*, Cambridge: Cambridge University Press, 1987.

Caldwel, John, *Editing Early Music*, Oxford: Oxford University Press, 1985 (2a ed. 1995).

Fallows, D. (ed.) *A Catalogue of Polyphonic Songs, 1415-1480*. Oxford: Clarendon, 1998.

Grier, James, *The Critical Editing of Music. History, Method, and Practice*, Cambridge: Cambridge University Press, 1996 (traducció castellana: *La edición crítica de música: historia, método y práctica*, Madrid: Akal, 2008).

Jacobs, Charles, *Tempo Notation in Renaissance Spain*, NY: Institute of Mediaeval Music, 1964.

Lowinsky, Edward, «*The Goddess Fortuna in Music*», MQ 29, 1943.

Owens, Jessie Ann, *Composers at Work. The Craft of Musical Composition 1450-1600*, New York: Oxford University Press, 1997.

Querol, Miguel, *Transcripción e interpretación de la polifonía española de los siglos XV y XVI*, Comisaría nacional de la música, 1975.

Tractats musicals i edicions manuscrites o impreses de música dels segles XV i XVI

Aaron, Pietro, *Toscanello in musica*, Venècia: Bernardino de Vitali, 1531.

Amat, Joan Carles, *Guitarra española y vándola en dos maneras de Guitarra, Castellana i Cathalana*, Girona: Joseph Bró (ca. 1761, reimpressió). (Ed. Facs. Monica Hall, Monaco: Chanterelle, 1980).

Anònim, *Buxheimer Orgelbuch (1450-60)*.

Bermudo, Juan, *Comiença el libro llamado declaración de instrumentos musicales*, Osuna, Juan de León, 1555.

Cabeçon, Antonio de, *Obras de musica para tecla, arpa y vihuela*, Madrid: Francisco Sánchez, 1578.

Cerone, Pietro, *El Mellopeo y maestro*, Nàpols: Iuan Bautista Gargano i Lucrecio Nucci, 1613.

De Baena, Gonzalo, *Arte novamente inventada pera aprender a tâger*, Lisboa: German Galhard, 1540.

Duran, Domingo Marcos, *Sumula de canto de organo contrapunto y composición vocal, práctica y especulativa*, Salamanca: 1504.

Espinosa, Juan de, *Tractado de principios de musica practica y teorica sin dejar ninguna cosa atras*, Toledo: 1520.

Fuenllana, Miguel de, *Orphenica lyra*, Sevilla: Martín de Montesdoca, 1554.

Gaffurio, Franchino (Franchinus Gaffurius), *Practica musice Franchini Gafori Laudensis*, Milà: Ioannes Petrus de Lomatio, 1496.

Ganassi dal Fontego, Silvestro, *Regula Rubertina*, Venècia, 1542.

Martínez de Bizcargui, Gonzalo: *Arte de canto llano y contrapunto y canto de organo con proporciones y modos*. Burgos: Fadrique Aleman, 1511.

Milan, Luys [Lluís del Milà], *Libro de Musica de vihuela de mano*. Intitulado *El Maestro*, València: Francisco Díaz Romano, 1535-36.

Montanos, Francisco de, *Arte de musica theorica y pratica*, Valladolid: Diego Fernández, 1592.

Narváez, Luys de, *Los seys libros del Delphin de música de cifra para tañer vihuela*, Valladolid: Diego Hernández de Córdoba, 1538.

Tinctoris, Johannes, *Liber de Arte Contrapuncti*, Nàpols: 1477. Trad. Anglesa: *The Art of Counterpoint* (A. Seay ed.) (MSD 5, 1961). Trad. Italiana: D'Agostino, Gianluca, Johannes Tinctoris. *Proportionale Musices. Liber de Arte Contrapuncti*, Florència: Edizioni del Galluzzo per la Fondazione Ezio Franceschini, 2008.

- *Expositio Manus* (després de 1477).

Valderrábano, Enríquez de, *Libro de música de vihuela intitulado Silva de Sirenas*, Valladolid: Francisco Fernández de Córdoba, 1547.

Venegas de Henestrosa, Luys, *Libro de cifra nueva para tecla, harpa y vihuela*, Alcalá d'Henares: Joan de Brocar, 1557.

Zarlino, Gioseffo, *Le Istitutione Harmoniche*, Venècia: Antonio Gardano, 1558.

Cançoners

Cancionero musical de la Colombina MS 7-I-28 (CMC) (ca. 1470).

Cancionero musical de Palacio MS II - 1335 (CMP) (finals del segle XV - principis del XVI).

Cançoner de Barcelona M454 (ca. 1530).

Laborde Chansonnier (s. XV).

Mellon Chansonnier M91 (ca. 1470).

Pixérécourt Chansonnier (2a 1/2 del segle XV).